

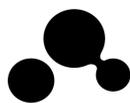
**EMERGENCY
ON PLANET
EARTH**

Fent Camí

Guia de recursos d'educació ambiental

Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana 2022

EAR

**Educació
Ambiental
en Ruta**

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

El món de l'art té una funció estratègica fonamental, fer servir la seua creativitat i imaginació per a mostrar a la ciutadania, a través de l'impacte i la posterior reflexió, imatges creades des d'un punt de vista que va més enllà del mer documental, apel·lant a la raó i als sentiments, imaginant el futur i sobre tot aportant solucions. L'exposició Emergency On Planet Earth és una bona mostra d'això.

La col·laboració del Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana amb el CCCC aporta una visió que permet integrar tot el que es mostra en l'exposició en torn de la biosfera, la societat i l'economia, i permetent que cada persona que la visite pugua posicionar-se respecte al que veu i posteriorment buscar i trobar solucions des de les quals construir un activisme individual i col·lectiu.

En l'exposició pot veure's un audiovisual elaborat pel CEACV on es mostren accions d'impacte, totes elles en la Comunitat Valenciana, per fer front a l'emergència planetària des d'una òptica individual, però sobretot col·lectiva..

A més hem volgut completar i acompanyar les reflexions que les obres dels artistes generen, amb una recopilació de recursos educatius organitzats sobre la base dels temes que es tracten en l'exposició. És una **guia de recursos** pensada principalment per a centres educatius, per a què en un treball previ i posterior a la visita al museu, puguen aprofundir amb l'alumnat en les arrels dels problemes amb una mirada crítica, i en la construcció de solucions.

Esperem també que el contingut d'aquesta guia siga d'interés per a qualsevol persona que visite "Emergency On Planet Earth" i vulga anar una mica més enllà sumant-se al canvi que es necessita i a tanta gent que ja està "Fent Camí"

Centre del Carme Cultura Contemporània
04.03—04.09.2022
Sales Ferreres—Goerlich

EMERGENCY ON PLANET EARTH

Barbiturikills, Biancoshock, Lidia Cao, Marina Capdevila, Deih, Doa Oa, Li-Hill, Nayra López, Onur, Reskate, Spencer Tunick, Vinz Feel Free, Will Coles i Xelon.

Comissariat: Vinz Feel Free i José Luis Pérez Pont

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

**EMERGENCY
ON PLANET
EARTH**

"Acostar l'impacte i les amenaces sobre l'ecosistema i les condicions de vida funcionen com a vectors de transformació i ressorts que afavoreixen la participació individual i col·lectiva en la lluita contra el canvi climàtic"

Mireia Mollà Herrera
Consellera d'Agricultura, Desenvolupament Rural,
Emergència Climàtica i Transició Ecològica

"L'art és una de les formes ancestrals de comunicació de l'ésser humà, per això recorrem a ell amb l'objectiu d'aconseguir que cada persona, a través d'aquesta experiència única, es comprometa a actuar"

José Luis Pérez Pont
Comissari de l'exposició
Director del Centre del Carme Cultura Contemporània.
Consorci de Museus CMCV

"És a la nostra mà construir o destruir el planeta"

Vinz Feel Free
Artista urbà. Comissari de l'exposició.

EAR
Educació
Ambiental
en Ruta

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Guia de recursos d'educació ambiental

Calfament global 5

CALEFATAMENT GLOBAL

Canvi climàtic 6

CANVI CLIMÀTIC

Contaminació 7

CONTAMINACIÓ

Aigua 8

REGATS DE AIGUA

Deforestació 9

DEFORRESTACIÓ

Residus 10

RESIDUS

Energia 11

ENERGIA

Contaminació marina 12

CONTAMINACIÓ MARINA

Residus espacials 13

RESIDUS ESPACIALS

Sòl 14

ORGANIZACIÓ DEL SÒL

Biodiversitat 15

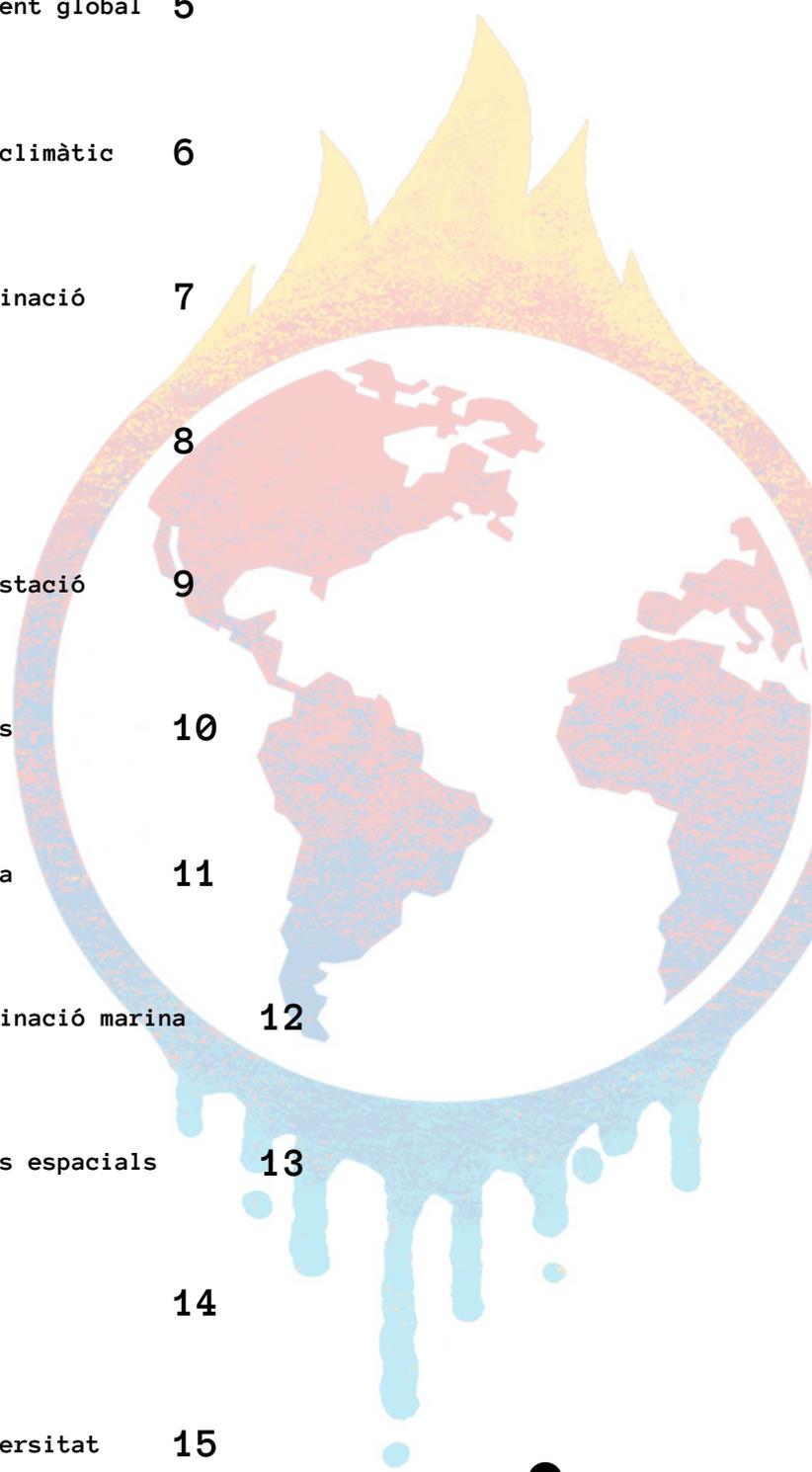
RECERCA DE LA BIODIVERSITAT

Superpoblació 16

SEGURETAT

ODS 17

CALFAMENT GLOBAL Onur

El món sembla que està caient a trossos. Aigua congelada, icebergs fonent-se, llacs secs i incendis forestals. Sembla una distopia del futur, però en realitat ocorre tots els dies en algun lloc d'aquest planeta. Veus el panorama general i oblidés l'impacte que té en les coses senzilles que ens afecten directament i que ens mantenen vius.

“Si les abelles desapareixen, a l'ésser humà li queden només quatre anys de vida. No més abelles, no més plantes, no més animals, no més persones.” Va dir un tal Albert Einstein.

Aquests herois xicotets són una part molt important del nostre ecosistema. Influïm en les seues vides amb l'avanç de la industrialització, almenys des del segle XIX, per la concentració de gasos d'efecte d'hivernacle en l'ambient, posant les nostres vides i les seues en perill.

El mundo parece estar cayendo a pedazos. Agua congelada, icebergs derriéndose, lagos secos e incendios forestales. Parece una distopía del futuro, pero en realidad sucede todos los días en algún lugar de este planeta. Ves el panorama general y olvidas el impacto que tiene en las pequeñas cosas que nos afectan directamente y nos mantienen vivos.

“Si las abejas desaparecen, al ser humano le quedan sólo cuatro años de vida. No más abejas, no más plantas, no más animales, no más personas.” Dijo un tal Albert Einstein.

Estos pequeños héroes son una parte muy importante de nuestro ecosistema. Influimos en sus vidas con el avance de la industrialización al menos desde el siglo XIX por la concentración de gases de efecto invernadero en el ambiente, poniendo nuestras vidas y las suyas en peligro.

The world seems to be falling apart. Frozen water, melting icebergs, dried up lakes and forest fires. It seems like a bleak utopia from the future, but in reality it happens every day somewhere on this planet. You see the big picture and forget the impact it has on the little things that directly affect us and keep us alive.

"If the bees disappear, man has only four years left to live; no more bees, no more plants, no more animals, no more people." said one Albert Einstein.

These little heroes are a very important part of our eco-system that people influence with the advancing industrialisation at least since the 19th century by the concentration of greenhouse gases in the atmosphere, putting our lives and theirs in danger.

Comprendre el canvi climàtic (Guia activitats)
Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)

Exposició EMERGÈNCIA CLIMÀTICA (Exposició)
Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)

#ConceptosClimáticos (Vídeos)
Revista Climática

Climate Visuals (Imatges)
<https://climatevisuals.org>
Climate Outreach

El mural del clima (Taller)
<https://climatefresk.org/>
The association La Fresque du Climat

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

CANVI CLIMÀTIC Li Hill

L'única cosa de trellat que es pot fer en aquests temps danyats és rebel·lar-se. No estem en l'era d'Anthropos, estem en l'era del Capital i està portant aquest planeta i tot el que hi ha a la vora de la devastació. A través d'aquestes branques blanquinoses i sòls cremats, es revela d'una ullada el món danyat.

El clima que ha sustentat la vida durant milers d'anys està canviant a un ritme devastador, que deixa poc espai per a la supervivència de gran part dels habitants de la Terra. Aquest canvi no és igual per a tots, la influència no és universal i des d'aquesta posició privilegiada ací en aquest museu aquesta obra no hauria de tractar als humans com una gran força unificada desproveïda de diferències i igual en l'impacte.

La vida en aquest planeta es deu a una incalculable vasta xarxa d'organismes, el clima i la terra. Una xarxa en la qual l'espècie humana està enxarxada i atrapada. Aquest bosc fals, fet de materials rebutjats de la indústria, et demana que et situes per un moment en un món més ampli, un amb històries breus ocultes en la terra. Un món en risc però connectat.

Amprant paraules de Donna Haraway, hem d'aprendre a fer parentiu amb totes les xarxes de la vida d'aquest planeta, aprendre a viure i morir bé junts. Immers en aquesta xarxa, imagines l'acte d'enxarxar-t'hi.

Lo único sensato que se puede hacer en estos tiempos dañados es rebelarse. No estamos en la era de Anthropos, estamos en la era del Capital y está llevando a este planeta y todo lo que hay al borde de la devastación. A través de estas ramas blanquecinas y suelos quemados, se revela de un vistazo el mundo dañado.

El clima que ha sustentado la vida durante miles de años está cambiando a un ritmo devastador, dejando poco espacio para la supervivencia de gran parte de los habitantes de la Tierra. Este cambio no es igual para todos, la influencia no es universal y desde esta posición privilegiada aquí en este museo esta obra no debería tratar a los humanos como una gran fuerza unificada desprovista de diferencias e igual en el impacto.

La vida en este planeta se debe a una incalculable vasta red de organismos, el clima y la tierra. Una red en la que la especie humana está enredada y atrapada. Este bosque falso, hecho de materiales desechados de la industria, te pide que te coloques por un momento en un mundo más amplio, uno con pequeñas historias ocultas en la tierra. Un mundo en riesgo pero conectado.

Tomando prestadas palabras de Donna Haraway, debemos aprender a hacer parentesco con todas las redes de la vida de este planeta, aprender a vivir y morir bien juntos. Inmerso en esta red, imaginas el acto de enredarte.

The only sane thing to do in these damaged times is to revolt. We are not in an age of Anthropos, we are in the age of Capital and it is driving this planet and everything on it to the brink of devastation. Through these bleached branches, and flaring soils, a glimpse of the damaged world is revealed.

The climate that has sustained life for thousands of years is changing at a devastating pace, leaving little room for survival for much of earth's inhabitants. This change is not felt equally, the influence is not universal and from this privileged position here in this museum this piece should not treat humans as one large unified force devoid of difference and equal in impact.

Life on this planet is owed to an unimaginably vast interconnected network of organisms, climate and the earth, a network the human species is entangled with and enmeshed in. This fake forest, made from the discarded materials of industry, asks you to place yourself for a moment in a broader world, one with small hidden stories in the ground, a world at risk but connected.

To borrow words from Donna Haraway, we must learn to make kin with all the networks of life on this planet, to learn to live and die well together. Immersed in this network, imagine the act of becoming entangled.

- ↓ **Plans d'acció climàtica per a centres educatius (Guia d'acció)**
Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)
- ↓ **Aclimatarnos: el cambio climático, un problema de salud pública (Guia didàctica)**
Instituto de Salud Carlos III
- ↓ **Manual de lucha contra el cambio climático (Llibre)**
João Camargo y Samuel Martín-Sosa
- ↓ **Guía de recursos educativos sobre cambio climático (Guia recursos)**
Centro Nacional de Educación Ambiental CENEAM
- ↓ **Guía para la elaboración de planes de adaptación al cambio climático en escuelas**
SEO/BirdLife

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

CONTAMINACIÓ Xelon & Lidia Cao

"El bes de la mort"

Hi ha besos que no s'obliden i que signifiquen molt, de vegades tot.

Aquest bes és en realitat una gran mentida, una que ens contem perquè sabem que abraçarem el nostre major enemic, li obrirem el nostre cor sense reserves i deixarem que entre fins al fons, tot per no pensar en allò realment important. Estem en l'era de la sobreinformació, ho sabem tot en relació al canvi climàtic i a la contaminació; sabem què està passant; què cal fer i què cal canviar; sabem què passarà, si no fem alguna cosa ja; i que ja hem passat molts límits realment aterridors. Encara així, sabent tot això, decidim tancar els ulls i pensar que un altre se n'ocuparà per nosaltres, i així fer aquest bes una vegada més, mentre ens deixem portar sense mirar avant per a viure el present més immediat, sense pensar que no hi haurà demà quan obriguem els ulls de nou...

Encara no és massa tard, no tot és irreversible, podem obrir els ulls ara i participar activament del canvi. Aquesta decisió depèn de tu, perquè potser serà el teu últim bes... i el de tota la humanitat.

"El beso de la muerte"

Hay besos que no se olvidan y que significan mucho, a veces todo.

Este beso es en realidad una gran mentira, una que nos contamos a nosotros mismos porque sabemos que vamos a abrazar a nuestro mayor enemigo, abrirle nuestro corazón sin reservas y dejar que entre hasta el fondo, todo por no pensar en lo realmente importante. Estamos en la era de la sobre-información, en relación al cambio climático y a la contaminación lo sabemos todo, sabemos qué está pasando, qué hay que hacer y qué hay que cambiar, sabemos qué pasará si no hacemos algo ya y que ya hemos pasado muchos límites realmente aterradoros. Aún así, sabiendo todo esto, decidimos cerrar los ojos y pensar que otro se ocupará por nosotros, y así dar ese beso una vez más mientras nos dejamos llevar sin mirar adelante para vivir el presente más inmediato sin pensar que no habrá mañana cuando abramos los ojos de nuevo...

Aún no es demasiado tarde, no todo es irreversible, podemos abrir los ojos ahora y participar activamente del cambio, esa decisión depende de tí porque si no puede que sea tu último beso... y el de toda la humanidad.

"The kiss of death".

There are kisses that are not forgotten and that mean a lot, sometimes everything.

This kiss is actually a big lie, one we tell ourselves because we know we are going to embrace our greatest enemy, open our hearts to it without reservations and let it enter us to the core, in order not to think about what is really important at all. We are in the era of information overload, we know everything in relation to climate change and pollution, we know what is happening, what needs to be done and what needs to be changed, we know what will happen if we do not do something now and that we have already passed a lot of really terrifying limits. Even so, knowing all this, we decide to close our eyes and think that someone else will take responsibility for us, and thus we give that kiss once more while letting ourselves go, without looking ahead, to live the most immediate present without thinking that there will be no tomorrow when we open our eyes again...

It is not too late, not everything is irreversible, we can open our eyes now and actively take part in the change, that decision depends on you because if not, it may be your, and all of humanity's, last kiss...

Calidad del aire es calidad de vida (Exposició)
Gobierno de Aragón

10 Actividades para un planeta sin contaminación atmosférica (Guia d'activitats)
Fundesplai

Vigilantes del aire (Guia didàctica)
Observatorio de la Ciencia Ciudadana en España

OceanoScientific. Contaminantes del Mediterráneo 2020 (Informe científic)
Fundación Ecomar

El aire que respiras: la contaminación atmosférica en las ciudades (Manual)
ECODES / DKV

AIGUA Spencer Tunick & Vinz Feel Free Edén

Som animals. Necessitem aigua per a la nostra supervivència. L'impacte de la civilització en el medi ambient ha portat amb si, entre altres coses, la toxicitat de les aigües en entorns urbans.

Utilitzant la nuesa com símbol de llibertat, els nostres personatges híbrids amb cap d'ocell recorren tots dos escenaris. L'Edén, un paratge natural que no ha sigut modificat per l'ésser humà des de la Creació, és un ecosistema pur on flora i fauna conviuen en harmonia gràcies a l'aigua neta, pura i potable d'un riu en constant moviment. La ciutat, una invenció humana, ens mostra un riu quasi inert, envoltat d'edificis, vehicles i abocaments contaminants, on l'aigua no solament no és potable sinó que atempta contra qualsevol forma de vida.

Somos animales. Necesitamos agua para nuestra supervivencia. El impacto de la civilización en el medio ambiente ha traído consigo, entre otras cosas, la toxicidad de las aguas en entornos urbanos.

Utilizando la desnudez cómo símbolo de libertad, nuestros personajes híbridos con cabeza de pájaro recorren ambos escenarios. El Eden, un paraje natural que no ha sido modificado por el ser humano desde la Creación, es un ecosistema puro donde flora y fauna conviven en armonía gracias al agua limpia, pura y potable de un río en constante movimiento. La ciudad, una invención humana, nos muestra un río casi inerte, rodeado de edificios, vehículos y vertidos contaminantes, donde el agua no solo no es potable sino que atenta contra cualquier forma de vida.

We are animals. We need water for our survival. The impact of civilization on the environment has brought with it, amongst other things, the toxicity of water in urban environments.

Using nudity as a symbol of freedom, our bird-headed hybrid characters go through both scenarios. Eden, a natural area that has not been modified by humans since the Creation, is a pristine ecosystem where flora and fauna coexist in harmony thanks to the clean, pure and drinkable water of a river in constant movement. The city, a human invention, features an almost inert river, surrounded by buildings, vehicles and contaminating effluents, where the water is not only undrinkable but also threatens any form of life.

- ↓ **¿Qué sabe el alumnado sobre las problemáticas socio-ambientales del agua y su gestión sostenible? (Publicació)**
Pozo-Muñoz M. P., Velasco-Martínes L. C., Martín-Gámez C. y Tójar-Hurtado J. C. (2021)
- ↓ **Descubre el mundo de la gestión del agua (Web)**
Aqualia
- ↓ **La captacion del agua (Guia didàctica)**
Canal Educa
- ↓ **El agua un recurso escaso (Guia didàctica)**
Ministerio de Educación y Formación Profesional
- ↓ **Aprendamos a cuidar el agua (Activitats)**
Prodiversa

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

DEFORESTACIÓ DOA OA

Fa soroll el bosc en caure si jo només estic per a escoltar a un dels arbres que cauen?

Fa ja anys que el conjunt de jos units, la humanitat, massa absorta en la tasca de viure la seua pròpia vida, no s'adona que quasi tot allò que permet el seu progrés és derivat de la transformació de fragments del món en el qual viu, i en el qual viuen altres éssers, de diverses espècies i regnes. Aqueix tràmit pot fer-se de moltes maneres diferents, però en qualsevol cas, la forma que té el bosc que desapareix, encaixa perfectament amb la forma que tenen els nostres hàbits de consum. De manera directa o indirecta, quasi tot el que fabriquem, usem i tirem porta una mica d'aqueixa cobertura arbòria que ja no està.

Què fem?

El bosc silvestre, aqueix ecosistema divers que tant aporta, i en canvi sempre tractat com a matèria primera o espoliat per a humanitzar les terres, està esperant pacientment per la nostra resposta.

¿Hace ruido el bosque al caer si yo solo estoy para escuchar a uno de los árboles que caen?

Hace ya años que el conjunto de yoes unidos, la humanidad, demasiado absorta en la tarea de vivir su propia vida, no se da cuenta de que casi todo aquello que permite su progreso es derivado de la transformación de fragmentos del mundo en el que vive, y en el que viven otros seres, de diversas especies y reinos. Ese trámite puede hacerse de muchas maneras diferentes, pero en cualquier caso, la forma que tiene el bosque que desaparece, encaja perfectamente con la forma que tienen nuestros hábitos de consumo. De manera directa o indirecta, casi todo lo que fabricamos, usamos y tiramos lleva un poco de esa cobertura arbórea que ya no está.

¿Qué hacemos?

El bosque silvestre, ese ecosistema diverso que tanto aporta, y en cambio siempre tratado como materia prima o expoliado para humanizar las tierras, está esperando pacientemente por nuestra respuesta.

Does the forest make a noise when it falls if I am only there to listen to one of the falling trees?

For years now, the group of united selves, humanity, too immersed in the exercise of living their own lives, do not realize that almost everything that makes their progress possible is the result of the transformation of fragments of the world in which they live, and in which other beings, of various species and kingdoms, also live. This process can be carried out in many different ways, but in any case, the form in which the forest disappears fits perfectly with the form of our habits of consumption. Almost everything we make, use and throw away, directly or indirectly, bears some of that tree covering that is no longer there.

What should we do?

The wild forest, that diverse ecosystem that contributes so much, and in contrast has always been treated as raw material or pillaged in order to civilise the land, is patiently awaiting our response.

Coneix els arbres valencians (Guia didàctica)

Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)

Deforestación (Article)

NATIONAL GEOGRAPHIC

Los bosques en el mundo (Informe)

FAO

Bosques y cambio climático: Más de 100 países se comprometen a acabar con la deforestación en 2030 (Article)

ONU

Informe Frentes de Deforestación 2021 (Informe)

WWF

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

RESIDUS BIANCOSHOCK Happy meal XXL

Els contenidors de residus són un clar indicador dels nostres hàbits de consum alimentari. N'hi ha prou d'obrir la tapa i fer una ullada dins per a observar les substàncies que ingerim. L'anomenat menjar porqueria és habitual des de fa dècades en pràcticament tots els racons del món. La seua escassetat de nutrients és substituïda per una gran quantitat de calories que ens provoca un superàvit d'energia, més de la que podem gastar. Aquest excés pot provocar problemes cardiovasculars i d'obesitat.

Si ens centrem en els contenidors de restes, observem que una part important de la població no recicla. El fem que no es gestiona adequadament pot acabar contaminant el sòl i l'aigua que tant necessitem.

Los contenedores de residuos son un claro indicador de nuestros hábitos de consumo alimenticio. Basta con abrir la tapa y echar un vistazo dentro para observar las sustancias que ingerimos. La llamada comida basura es habitual desde hace décadas en prácticamente todos los rincones del mundo. Su escasez de nutrientes es sustituida por una gran cantidad de calorías que nos provoca un superávit de energía, más de la que podemos gastar. Este exceso puede provocar problemas cardiovasculares y de obesidad.

Si nos centramos en los contenedores de restos, observamos que una parte importante de la población no recicla. La basura que no se gestiona adecuadamente puede acabar contaminando el suelo y el agua que tanto necesitamos.

Garbage bins are a clear indicator of our eating habits. It is enough to just open the lid and take a look inside to analyse the stuff we consume. So-called junk food has been common for decades in practically every corner of the world. Its lack of nutrients is replaced by a large amount of calories which create a surplus of energy, much more than we can burn off. This excess can cause cardiovascular problems and obesity.

If we focus on containers of leftovers, we can see that a significant part of the population does not recycle. Garbage that is not managed properly can end up polluting the soil and water that we depend on so much.

- ↓ **Manual d'educació ambiental sobre residus (Guia didàctica)**
Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)
- ↓ **Punto Limpio (Article)**
ecotic
- ↓ **Guies d'educació ambiental: 4 propostes senzilles per reduir els residus (Guia didàctica)**
Ajuntament de Barcelona
- ↓ **VOLS SER CIUTAT, ENVÀS? (Taller)**
CCCC
- ↓ **Guía de recursos educativos: Residuos y compostaje (Guia didàctica)**
CEIDA

ENERGIA RESKATE

Energies

El consum cada vegada més elevat d'energia a nivell mundial i el gran ús de combustibles fòssils per a la seua comercialització ha evidenciat la falta de sostenibilitat d'aquests recursos, en ser exhauribles alhora que perjudicials per al desenvolupament de vida en el planeta Terra. La supervivència del món tal com el coneixem requereix d'un major ús d'energies renovables i un augment de l'eficiència energètica acompanyat d'un canvi d'hàbits.

Reskate utilitza les eines de la publicitat clàssica, però a diferència d'aquesta, per a llançar un missatge a favor del bé col·lectiu. Aquest fullet pretén posar en valor el sol, que transmet l'energia de la qual la majoria de les renovables deriven.

Energías

El consumo cada vez más elevado de energía a nivel mundial y el gran uso de combustibles fósiles para su comercialización ha evidenciado la falta de sostenibilidad de estos recursos, al ser agotables a la vez que perjudiciales para el desarrollo de vida en el planeta Tierra. La supervivencia del mundo tal y como lo conocemos requiere de un mayor uso de energías renovables y un aumento de la eficiencia energética acompañado de un cambio de hábitos.

Reskate utiliza las herramientas de la publicidad clásica, pero a diferencia de ésta, para lanzar un mensaje a favor del bien colectivo. Este folleto pretende poner en valor el sol, que transmite la energía de la cual la mayoría de las renovables derivan.

Energies

The increasingly high consumption of energy worldwide and the great use of fossil fuels for its commercialization have shown the lack of sustainability of these resources, since they are finite, as well as detrimental to the development of life on planet Earth. The survival of the world as we know it requires a greater use of renewable energies and an increase in energy efficiency accompanied by a change in habits.

Reskate uses the tools of classic advertising, but unlike it, launches a message in favour of the collective good. This brochure aims to highlight the importance of the sun, which transmits the energy from which most renewables derive.

- **Guía Práctica de la Energía (Guia didàctica)**
IDAE
- **CITIES AT NIGHT (Guia didàctica)**
Observatorio de la Ciencia Ciudadana en España
- **Energía asequible y no contaminante (Activitats)**
UNESCO-ETXEA
- **Guía de la Energía para Centros Escolares (Guia didàctica)**
EURONET 50-50
- **Ingenios solares. Manual práctico para la construcción de aparatos sencillos relacionados con la energía solar. (Guia didàctica)**
Centro de Recursos Ambientales de Navarra

CONTAMINACIÓ MARINA NAYRA LÓPEZ Y VINZ FEEL FREE

Karma

Una enorme quantitat d'objectes usats s'acumula en tots els nostres oceans. La majoria són plàstic. Els plàstics no es biodegraden, com sí que ho fan altres deixalles.

Aquests objectes provoquen la mort d'animals. Aquells que respiren aire s'ofeguen embullant-se, molts consumeixen plàstics per error, ja que s'assemblen a les seues preses, i tots corren risc d'escanyament. Els grans objectes poden bloquejar el tracte digestiu, i els xicotets són tan nombrosos que superen la quantitat de plàncton viu, així que entren en la cadena alimentària i arriben a tots els nivells de la vida en la mar.

L'impacte que tenen els residus marins originats per l'ésser humà en el medi marí ens són retornats en forma de Karma quan ingerim espècies animals pescades a la mar. Al marge de la destrucció d'ecosistemes, l'extinció d'espècies o l'illa de Fem en el Pacífic, d'una grandària major que el Perú, hi ha una pregunta que podem fer-nos de manera narcisista: Com m'afecta això a mi?

Karma

Una enorme cantidad de objetos usados se acumula en todos nuestros océanos. La mayoría son plástico. Los plásticos no se biodegradan, cómo sí hacen otros desechos.

Estos objetos provocan la muerte de animales. Aquellos que respiran aire se ahogan enredándose, muchos consumen plásticos por error, ya que se asemejan a sus presas, y todos corren riesgo de estrangulamiento. Los grandes objetos pueden bloquear el tracto digestivo, y los pequeños son tan numerosos que superan la cantidad de plancton vivo, así que entran en la cadena alimenticia y alcanzan todos los niveles de la vida en el mar.

El impacto que tienen los residuos marinos originados por el ser humano en el medio marino, nos son devueltos en forma de Karma cuando ingerimos especies animales pescadas en el mar. Al margen de la destrucción de ecosistemas, la extinción de especies o la isla de Basura en el Pacífico, de un tamaño mayor que Perú, hay una pregunta que podemos hacernos de forma narcisista: ¿Cómo me afecta esto a mí?

Karma

A huge amount of used objects is building up in all our oceans. Most of them are plastics. Plastics do not biodegrade, as other waste does.

These objects cause the death of animals. Those that breathe air drown by becoming entangled, many mistakenly consume plastics since they resemble their prey, and all are at risk of strangulation. Large objects can block the digestive tract, and the small ones are so numerous that they outnumber the living plankton, so they enter the food chain and reach all levels of life in the sea.

The impact of marine debris caused by human beings in the marine environment is returned to us in the form of Karma when we eat animal species caught in the sea. Regardless of the destruction of ecosystems, the extinction of species or the Great Pacific garbage patch, larger than Peru, there is a question that we can ask ourselves in a narcissistic way: How does this affect me?

- [Guía de buenas prácticas para evitar la llegada de basura la mar \(Guía didáctica\)](#) Colexio Oficial de Biólogos de Galicia
- [Decálogo Ciudadano contra las basuras marinas \(Decàleg\)](#) Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico
- [Limpieza Internacional de Costas \(LIC\) \(Web\)](#) Asociación Ambiente Europeo
- [El Plástico y los Océanos \(Guía didáctica\)](#) Ayuntamiento de Pamplona
- [Basuras marinas: una marea global fuera de control \(Video\)](#) Asociación Ambiente Europeo

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

RESIDUS ESPACIALS Deih

Pell orbital

Somiar és fantàstic, evolucionar és fascinant, tot és possible.

La nostra espècie no desenvolupa nous membres ni òrgans interns. Nosaltres desenvolupem tecnologia, creixem, avancem cada vegada que el futur ens assalta.

I en aquest trànsit anem mudant la pell, com la serp en créixer, deixant una història del procés estratificada: capes d'evolució orbitant la Terra. La nostra vella pell, una nova pell per al planeta; plàstic i metall, ones de ràdio i història inservible, tal vegada ferralla incandescent caient a gran velocitat.

Hi haurà un dia en què hàgem de travessar aquesta nova pell orbital i continuar avançant cap a l'espai, és l'hora d'aprendre a transformarnos d'una altra manera, per a continuar somiant.

Piel orbital

Soñar es fantástico, evolucionar es fascinante, todo es posible.

Nuestra especie no desarrolla nuevos miembros ni órganos internos. Nosotros desarrollamos tecnología, crecemos, avanzamos cada vez que el futuro nos asalta.

Y en ese tránsito vamos mudando la piel, cómo la serpiente al crecer, dejando una historia del proceso estratificada: capas de evolución orbitando la Tierra. Nuestra vieja piel, una nueva piel para el planeta; plástico y metal, ondas de radio e historia inservible, tal vez chatarra incandescente cayendo a gran velocidad.

Habrà un día en que tengamos que atravesar esta nueva piel orbital y seguir avanzando hacia el espacio, es hora de aprender a transformarnos de otra manera, para seguir soñando.

Orbital skin

It is great to dream; fascinating to evolve. Everything is possible.

Our species does not develop new limbs or internal organs. We develop technology. We grow and advance every time the future strikes us.

In this journey we shed our skin, just as a serpent does when it grows, leaving a stratified history of progress: layers of evolution orbiting the Earth. Our old skin a new skin for the planet made of plastic, metal, radio waves and useless history. Maybe incandescent scrap metal falling at great speed.

There will come a day in which we will need to go through this new orbital skin to be able to continue advancing towards space. It is time to learn how to transform ourselves in another way, to be able keep on dreaming.

- [La basura espacial, a día de hoy \(Informe\)](#)
The European Space Agency
- [ESA'S ANNUAL SPACE ENVIRONMENT REPORT \(Informe\)](#)
The European Space Agency
- [La ESA rastrea basura espacial desde el Observatorio del Teide \(Article\)](#)
The European Space Agency
- [La basura espacial podría convertirse en un gran problema durante las próximas décadas \(Article\)](#) The New York Times
- [Cómo derribar un satélite \(y evitar que los pedazos causen un accidente\) \(Article\)](#) El País

DEGRADACIÓN DEL SUELO

SÒL
Nayra López y Vinz Feel Free

La fertilitat de les nostres terres de cultiu és vital per a l'agricultura. Durant dècades, hem contaminat el sòl amb materials antropogènics. Els abocaments tòxics, l'ús de pesticides i plaguicides químics, l'acumulació de residus en abocadors il·legals o les fugues radioactives neutralitzaran la viabilitat de les terres per a cultiu.

Si continuem així, ens enfrontem a un futur on els aliments cultivats seran més perjudicials per al nostre organisme que els seus possibles beneficis nutricionals. Disposar de terres i aqüífers sans és una prioritat per a la supervivència de l'ésser humà.

La fertilidad de nuestras tierras de cultivo es vital para la agricultura. Durante décadas, hemos contaminado el suelo con materiales antropogénicos. Los vertidos tóxicos, el uso de pesticidas y plaguicidas químicos, la acumulación de residuos en vertederos ilegales o las fugas radioactivas van a neutralizar la viabilidad de las tierras para labranza.

De continuar así, nos enfrentamos a un futuro donde los alimentos cultivados serán más perjudiciales para nuestro organismo que sus posibles beneficios nutricionales. Disponer de tierras y acuíferos sanos es una prioridad para la supervivencia del ser humano.

The fertility of our farmland is vital for agriculture. For decades, we have polluted the soil with man-made materials. Toxic waste, the use of pesticides and chemical insecticides, the accumulation of rubbish in illegal landfills or radioactive leaks will neutralize the sustainability of land for farming.

If this continues, we face a future where the food we grow will be more harmful to our bodies than its possible nutritional benefits. Having healthy land and groundwater is a priority for the survival of the human being.

↓ **DESCARBA! Los secretos del suelo (Guia didàctica)**
FUHEM

↓ **Vivir en el suelo (Guia didàctica)**
Sociedad Española de la Ciencia del Suelo (SECS)

↓ **Las raíces de la tierra (Guia didàctica)**
Caja Madrid Obra Social

↓ **Impulso y difusión de la Ciencia del Suelo en el 2015. Año Internacional de los Suelos (AIS2015) (Estudi)**
Sara Alcalde Aparicio

↓ **Infografías suelo FAO (Material didàctic)**
FAO

EAR
Educació
Ambiental
en Ruta

 GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

 CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

PÈRDIDA DE LA BIODIVERSITAT

BIODIVERSITAT Barbiturikills & Will Coles

La principal motivació del capitalisme és el benefici. Si una persona, animal o objecte no és rendible, llavors no té valor. La majoria d'animals només són rendibles quan es maten, per l'ivori, la carn, la pell o el pèl. Cada any, milers de milions d'animals terrestres són sacrificats només per a aliment.

Aquesta peça representa la "fi dels dies del capitalisme", quan les corporacions hauran espremut fins a l'última gota de tots els recursos del planeta. Una forma de vida insostenible és insostenible. Hem de canviar la nostra forma de vida.

La naturalesa d'aquestes làpides és mostrar com les corporacions farien front a aquest problema. Una reacció produïda en massa que manca d'empatia, la falsa familiaritat corporativa del personal del centre comercial obligat a usar un adhesiu d'«Hola: em diuen ... » al pit. Barbiturikills compensa això en pintar les criatures en perill d'extinció que lluiten per sobreviure a tot el món.

La principal motivación del capitalismo es el beneficio. Si una persona, animal u objeto no es rentable, entonces no tiene valor. La mayoría de animales solo son rentables cuando se matan, por su marfil, carne, piel o pelo. Cada año, miles de millones de animales terrestres son sacrificados solo para alimento.

Esta pieza representa el "fin de los días del capitalismo", cuando las corporaciones habrán exprimido hasta la última gota de todos los recursos del planeta. Una forma de vida insostenible, es insostenible. Tenemos que cambiar nuestra forma de vida.

La naturaleza de estas lápidas es mostrar cómo las corporaciones enfrentarían este problema. Una reacción producida en masa que carece de empatía, la falsa familiaridad corporativa del personal del centro comercial obligado a usar una pegatina de "Hola: mi nombre es" en el pecho. Barbiturikills compensa esto al pintar las criaturas en peligro de extinción que luchan por sobrevivir en todo el mundo.

The primary motivation of capitalism is profit. If a person, animal or object is not profitable, then it has no value. Most animals are only profitable when killed, for their ivory, fur, skin or flesh. Each year, around billions of land animals are slaughtered just for food.

This piece represents "end of the days of capitalism", when corporations will have wrung every last drop of life out of all the worlds resources. An unsustainable way of life is unsustainable. We have to change our way of life.

The nature of these gravestones is to show how corporations would confront this issue. A mass-produced reaction lacking empathy, the corporate fake familiarity of mall staff forced to wear a "Hello: my name is" sticker on their chest. Barbiturikills offsets this by painting personalities of the endangered creatures that are fighting for survival around the world.

- **Biodiversitat en el centre educatiuU (Guia didàctica)**
Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)
- **Manual patios x clima (Guia didàctica)**
El globus vermell
- **Guía para educar desde la perspectiva ecosocial en el cuidado y defensa del medio natural (Guia didàctica)**
FUHEM
- **Agua, vida y ciudad (Guia didàctica)**
Ayuntamiento de Pamplona
- **Informe Planeta Vivo 2020 (Informe)**
WWF

SUPERPOBLACIÓ MARINA CAPDEVILA

La població mundial s'ha triplicat en els últims 60 anys. En 1950 érem 2.500 milions de persones, hui hem superat els 7.500 milions. Alguns estudis assenyalen que serem més de 11.000 milions en el 2100.

L'agricultura, els avanços en medicina i biotecnologia, entre altres factors, han col·locat l'ésser humà fora de les dinàmiques naturals, convertint-nos en una espècie "invencible" amb un creixement exponencial mai abans vist en el nostre planeta.

S'entén per superpoblació el creixement d'una espècie per damunt dels límits sostenibles del seu hàbitat, creant així un desequilibri. Els efectes d'aquest fenomen suposen un esgotament d'uns recursos limitats.

En el 2017, més de 15.000 científics de 184 països van alertar que aquest fenomen suposava la causa principal de moltes de les amenaces ecològiques i socials dels nostres temps. Ara com ara, la seua regulació i les possibles estratègies per a afrontar-ho queden fora de les agendes dels governs per ser impopulars i complexes. En aquest sentit, l'educació, l'apoderament de les dones i la coordinació internacional de polítiques de planificació familiar, segons sembla, són les línies més efectives per al seu control.

La población mundial se ha triplicado en los últimos 60 años. En 1950 éramos 2.500 millones de personas, hoy hemos superado los 7.500 millones. Algunos estudios señalan que seremos más de 11.000 millones en el 2100.

La agricultura, los avances en medicina y biotecnología, entre otros factores, han colocado al ser humano fuera de las dinámicas naturales, convirtiéndonos en una especie "invencible" con un crecimiento exponencial nunca antes visto en nuestro planeta.

Se entiende por superpoblación el crecimiento de una especie por encima de los límites sostenibles de su hábitat, creando así un desequilibrio. Los efectos de este fenómeno suponen un agotamiento de unos recursos limitados.

En el 2017, más de 15.000 científicos de 184 países alertaron que este fenómeno suponía la causa principal de muchas de las amenazas ecológicas y sociales de nuestros tiempos. Por ahora, su regulación y las posibles estrategias para afrontarlo quedan fuera de las agendas de los gobiernos por ser impopulares y complejas. En este sentido, la educación, el empoderamiento de las mujeres y la coordinación internacional de políticas de planificación familiar parecen ser las líneas más efectivas para su control.

The world population has tripled in the last 60 years. In 1950 we were 2.500 million people, today we exceed 7.500 million. Some studies indicate that we will be more than 11.000 million in 2100.

Agriculture, advances in medicine and biotechnology, amongst other factors, have placed the human being outside of natural dynamics, turning us into an "invincible" species with an exponential growth never before seen on our planet.

Overpopulation is understood as the growth of a species beyond the sustainable limits of its habitat, thus creating an imbalance. The effects of this phenomenon involve a depletion of limited resources.

In 2017, more than 15,000 scientists from 184 countries warned that this phenomenon was the main cause of many of the ecological and social threats of our times. At the moment, its regulation and the possible strategies to deal with it are left off government agendas because they are unpopular and complex. In this sense, education, the empowerment of women and the international coordination of family planning policies seem to be the most effective methods for its control.

- ↓ **"Com Mengem, Alimentació i medi ambient" (Exposició)**
Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)
- ↓ **CRISIS CLIMÁTICA: Amenaza a los derechos humanos (Informe)**
UNESCO-ETXEA
- ↓ **Kit de acción urbana (Guia didàctica)**
The American Red Cross
- ↓ **Una población en crecimiento (Web)**
ONU
- ↓ **Ideas para abordar la problemática del Desperdicio Alimentario en las aulas de Educación Infantil y Primaria (Guia didàctica)**
Tatiana Pina Desfilis y Adriana Antón Peset

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

- **¿Arreglamos el mundo? (Guia didàctica)**
Red Càntabra de Desarrollo Rural
- **El desafío de los ODS en secundaria. Programa docente para el desarrollo. Tú formas parte del reto. Materiales didácticos del Proyecto (Web)**
Ministerio de Educación y Formación Profesional
- **ODS y Género (Informe)**
Ayuntamiento de Málaga
- **CONNECTA CON LOS ODS (Guia didàctica)**
Generalitat Valenciana
- **La movilidad que queremos. Para una ciudad sostenible, saludable y segura (Informe) CONAMA**
- **Guías para ciudadanía. Cambio climático y salud. (Web)**
OSMAN
- **Guia d'Acció per a l'Educació Ambiental. EAR**
Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana (CEACV)

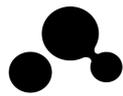

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

EAR

**Educació
Ambiental
en Ruta**

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSORCI
DE MUSEUS
DE LA
COMUNITAT
VALENCIANA

CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL
DE LA COMUNITAT VALENCIANA